

АРКАДІЙ ІВАНОВИЧ СКРОЦЬКИЙ (1882–1957)

заразним відділенням і помічником головного лікаря з медичної частини.

У 1911 р. А. І. Скроцький із науковою метою був відряджений на 3 міс в Австрію до клініки професора Пірке.

Із початком Першої світової війни Аркадій Іванович був мобілізований як медик — призначений ординатором заразного відділення Одеського військового шпиталю (1914–1916 рр.), втім продовжував одночасно працювати в дитячій клініці й інфекційній лікарні.

Дитяча клініка медичного факультету була відкрита в 1905 р. Отож, можна сказати, що А. І. Скроцький стояв біля витоків її організації і заснування.

У клініці Аркадій Іванович пропрацював із 1907 до 1954 р. на посаді ординатора, асистента, приват-доцента, професора. Свою діяльність у дитячій клініці він розпочав за часів проф. В. Ф. Якубовича, якого на посаді завідувача змінив С. К. Гогитидзе, а потім — І. Я. Винокуров. Починаючи з перших кроків роботи в клініці, Аркадій Іванович став — за словами першого керівника дитячого лікувального закладу проф. В. Ф. Якубовича — «ревним помічником і радником у справі устаткування клініки». У 1928 р. клініку очолив сам А. І. Скроцький і залишався її беззмінним керівником до 1954 р. У 1954 р. Аркадій Іванович за станом здоров'я вийшов на пенсію, але і після цього, за будь-якої нагоди, до самої смерті приходив у клініку консультувати тяжких хворих. Так що з повним правом

можна сказати, що загальний стаж роботи Аркадія Івановича Скроцького в клініці становить майже 59 років.

Його внесок у розвиток клініки і у створення авторитету цієї установи — величезний. Не дивно, що одесити в ті часи називали клініку не інакше як «клінікою Скроцького». А учні Аркадія Івановича до сторіччя з дня його народження вшанували пам'ять про вченого встановленням меморіальної дошки на будинку клініки.

Цей лікувальний заклад був його дітищем. При Скроцькому базу клініки розширили з 10 до 135 ліжок, були організовані бактеріологічна і біохімічна лабораторії, електрокардіографічний кабінет, грязелікарня — перша в країні в умовах стаціонару, що дозволило вивчити і довести ефективність раннього грязелікування при таких захворюваннях, як поліомієліт, ревматизм, ревматоїдний артрит тощо. В 1948 р. клініка — одна з кількох у країні — стала базою лікування дітей, хворих на туберкульозний менінгіт.

Аркадій Іванович щасливо поєднував у собі дар блискучого клініциста і великого вченого і педагога. Він досконало володів методикою обстеження дитини, використовуючи всі фізичні методи, відводячи більш скромну роль лабораторним й інструментальним методам, був прекрасним діагностом.

Наукові інтереси А. І. Скроцького були багатогранні: від лікування і профілактики інфекційних захворювань, туберкульозу, ревматизму до курорт-

До плеяди великих учених і чудових медиків Одеси першої половини минулого століття по праву належить професор Аркадій Іванович Скроцький — лікар від Бога, педіатр й інфекціоніст, дитячий курортолог.

Аркадій Іванович народився в Одесі 24 січня 1882 р. (за деякими документами — 1880, 1881 р.) в багатодітній родині купця з міщан православного віросповідання. У 1891 р. хлопець вступив до 2-ї чоловічої гімназії, після закінчення якої — в 1901 р. — став студентом медичного факультету Новоросійського університету. Ще в студентські роки він почав працювати фельдшером у заразному відділенні старої міської (нині інфекційної) лікарні. Після закінчення університету в 1907 р. за постановою медичної екзаменаційної комісії Аркадій Іванович Скроцький одержав звання лікаря з відзнакою і був обраний штатним ординатором дитячої клініки Новоросійського університету, продовжуючи одночасно працювати (до 1928 р.) в інфекційній лікарні на посаді ординатора, пізніше — завідувача

ного, зокрема раннього позакурортного, грязелікування дітей. Його зусиллями було перепрофільовано санаторій у Холодній Балці з установи для дорослих у санаторій для оздоровлення дітей, а також організовано санаторій для долікування хворих на туберкульозний менінгіт. Вчений уперше в Радянському Союзі запровадив серопротифілактику кору, встановив ефективність серопротифілактики скарлатини, вітряної віспи, епідемічного паротиту, довів значення неспецифічної профілактики дитячих інфекційних захворювань. Своїми дослідженнями професор Скроцький вніс значний вклад у вивчення дитячих інфекційних захворювань, ревматизму, туберкульозу, а також у розвиток курортології. Його роботи в галузі дитячих хвороб і курортології по праву можна вважати класичними. Оцінюючи внесок Аркадія Івановича Скроцького в науку, ступінь професора медицини була йому присуджена без захисту докторської дисертації. Науковий потенціал А. І. Скроцького підтверджується і кількістю його учнів (більше 20 кандидатів і 12 докторів наук), які очолювали ка-

федри у різних містах СРСР.

Багато зробив учений і для вдосконалення викладання педіатрії та дитячих інфекцій і як лектор, і як організатор навчального процесу. Для формування у студентів і лікарів протиепідемічної настороженості, професор увів практичні заняття з розв'язанням епідеміологічних ситуаційних задач. Його великий педагогічний досвід узагальнений у роботі «Принципи і методи викладання педіатрії в медичному інституті». Видатний учений і педагог переконливо обґрунтував місце викладання розділу про дитячі інфекції у навчальній програмі, довівши доцільність виділення цих інфекцій із загальних — у самостійний курс, освоєння якого було перенесено після вивчення педіатрії (а не до того, як було раніше). Перу професора А. І. Скроцького належить розділ про інфекційні захворювання дитячого віку в підручнику «Фізіологія і патологія дитини» (1935) за редакцією професорів Медовикова і Шаферштейна.

Аркадій Іванович Скроцький брав активну участь в організації в Одеському медичному інституті напрямку «Охо-

рона материнства і дитинства», а потім — педіатричного факультету, виконував обов'язки декана педіатричного факультету (1937–1938 і 1944–1945 рр.), а з 1924 до 1941 р. був першим завідувачем кафедри дитячих хвороб педіатричного факультету. Професор Скроцький був членом редакційної колегії журналу «Педіатрія, акушерство і гінекологія», з 1919 р. — членом правління Одеського товариства лікарів, а з 1928 р. — його головою.

За відгуками сучасників, співробітників і колег, Аркадій Іванович був людиною щедрої душі, неабияких здібностей і енергії, чесною, справедливою і легкою у спілкуванні. На жаль, його батьківську долю не можна назвати щасливою. Він пережив своїх дочок: старша вмерла в ранньому віці від дифтерії, а молодша — у 36 років від туберкульозу.

Аркадій Іванович Скроцький пішов із життя 28 грудня 1957 р. На його пам'ятнику на 2-му християнському цвинтарі в Одесі викарбувано: «Людині великого серця і світлого розуму».

**Професор
Г. М. Гончарук**

УДК 612(470+571) (092)

Н. В. Община, О. А. Шандра

ЗНАЧЕННЯ НАУКОВОЇ СПАДЩИНИ І. М. СЕЧЕНОВА (1829–1905)

Одеський державний медичний університет

Если химия возникла у нас трудами целой плеяды талантливых химиков, если описательная биология может проследить первый толчок к развитию в современном направлении от Ценковского, то физиология должна признать своего неоспоримого отца в высокоталантливой и столь же оригинальной и светлой личности Ивана Михайловича Сеченова.

К. А. Тимирязев

І. П. Павлов теж вважав Івана Михайловича Сеченова батьком вітчизняної фізіології. Така висока оцінка ролі І. М.

Сеченова в розвитку вітчизняної фізіології не випадкова. Вчений своєю науковою діяльністю заклав основи розвитку

цілої низки галузей фізіології та клінічної медицини.

У 1856 р. після закінчення з відзнакою Московського уні-

